

İXTİSAS: KOMPÜTER ELMLƏRİ

QRUP: KE022S2

FƏNN: ƏMƏLİYYAT SİSTEMLƏRİ

MÖVZU: UNIX ƏMƏLİYYAT SİSTEMİ

MÜƏLLİM: XƏLİLOV MÜBARİZ

TƏLƏBƏ: MƏMMƏDLİ MİNƏXANIM

UNIX əməliyyat sistemi 1969-cu ildə Ken Thompson və Denis Riçi tərəfindən , AT&T şirkətinin Bell Laboratoriyalarında yaradılmış olan çox istifadəçili və çox vəzifəli quruluşu dəstəkləyən bir əməliyyat sistemidir. Lakin, AT&T şirkətinin planında bu əməliyyat sisteminin yayılması yox idi və şirkət onu ABŞ elmi müəssisələrinə simvolik qiymətə verdi. Bütün universitetlərin hesablama mərkəzlərinin nümayəndələri bu əməliyyat sistemindən istifadə edirdilər və bir-birləri ilə bu əməliyyat sistemi vasitəsilə əməkdaşlıq edirdilər. Onlar özləri səhvlər yaradır, faydalı proqram və utilitlər yaradır və onları istifadə edirdilər. Onların işinin nəticəsi – Unix ƏS-nin tam versiyası oldu (1990- cı ildə). Bu versiyanın adı Unix System V Release 4 – SVR4 idi. Unix istifadəçi qruplarından biri Berklidə Kaliforniya universitetində idi. 1977-ci ildə bu elmi müəssisənin mütəxəssisləri Unix tarixində növbəti addımı atdılar. Belə ki, onlar 2BSD (Berkeley Software Distribution) ƏS ilə maqnit lentlərin yayılmasına başladılar. Onun 75 nüsxəsi satıldı. Unix və Unix-əsaslı sistemlərin çoxlu növləri var.

Unix əməliyyat sistemlərinə GNU/Linux, FreeBSD, Solaris, AIX, HP-UX və s. Misal göstərmək olar. Bu sistemlər hansısa məsələlərdə bir-birindən müəyyən fərqə malik olsalar da, ümumi Unix standartlarına hamısı cavab verir.

Unix sisteminin digər sistemlərdən fərqləndirən bir çox üstün və çatışmayan cəhətləri vardır. Belə bir anlayış mövcuddur ki, Unix proqramçılar üçün yaratdığı sistemdir, yəni Unix adi istifadəçilər üçün yox, proqramçılar üçün nəzərdə tutulmuş bir sistemdir. Unix sistemlərindən istifadənin çətinliyi və proqramçılara bu sistemlərin bir çoxunda nüvədən tutmuş (kernel), istifadəçi proqramları, kompilyatorlar, kitabxanalar və s. proqram kodlarında istənilən dəyişikliyi edə bilmə imkanının verilməsi bunu deməyə əsas verir.

Unix sistemlərinin bir çoxu, o cümlədən, GNU/Linux, FreeBSD, OpenSolaris və s. Tam açıq kodlu sistemlərdir. Yəni proqramçı istənilən qurğunun drayverində, nüvə kodunda, kompilyatorda və s. İstənilən dəyişikliyi edib, yenidən kompilyasiya edib, sistemdəki öz yeni dəyişikliklərindən istifadə edə bilər. Bu səbəbdən Unix sistemlərini əsasən sistem proqramçıları işlədir.

Unix sistemləri mövcud sistemlər arasında ən təhlükəsiz, etibarlı və sürətli olduqlarına görə, bir qayda olaraq, ancaq imkanlı şirkətlər Unixdən istifadə edir və bu sistemlər daha çox inkişaf etmiş ölkələrdə yayılıb. Səbəb Unix sistemlərinin texniki xidmətinin həddən artıq bəha olmasıdır. Bizim ölkədə də tədricən bir çox banklar, internet provayderlər, mobil operatorlar təhlükəsizlik və s. Məsələlərə görə Unix-ə keçirlər.

